

ЕТНОЛОГІЯ

УДК 398.332.12(477.85):257.2-135

Олександр КОЖОЛЯНКО

БУКОВИНСЬКІ ВЕЛИКОДНІ ПИСАНКИ: ЯЗИЧНИЦЬКА ТРАДИЦІЯ

У статті досліджено характерні риси буковинського писанкарства. Показано характер орнаментативності писанок, способи їх виготовлення та зміни, які відбулись у буковинському писанкарстві в останні століття. Писанки були у давні часи дохристиянським атрибутом великодніх святкувань. У вивченні українського писанкарства науковці виділяють три періоди. Перший охоплює проміжок часу від 1861 до 1920 р., коли в українській літературі з'явилися перші праці етнографів, істориків, дослідників старовини в Австро-Угорській та Російській імперіях. Другий період – 1920–1980-ті рр. дослідження писанкарства істориками і етнографами України і української діаспори. Третій – етнографічні праці українських дослідників періоду незалежної України (з 1991 року і до другого десятиліття ХХІ ст.).

На Буковині писанки писали протягом днів Великого посту, але саме писанкарськими вважались два тижні перед Великоднем. Нараховується понад сто символічних малюнків на писанках, і кожен малюнок має своє магічно-символічне значення, включно з фарбами, які теж мали символічне значення.

Дослідження показали, що писанки, виготовлені у Буковинських Карпатах, характеризуються переважно геометричним орнаментом. У геометричних візерунках відтворюються образи сонця, зірок, поля, блискавки тощо. Щодо рослинних мотивів в гуцульському писанкарстві, то вони тут зустрічались дуже рідко. В орнаментативності писанок ХХ ст. став відчутним вплив вишивальних узорів. Сучасне гуцульське писанкарство у значній мірі тематично відтворює природу – усі чотири пори року, а особливо весну з її яскравою зеленню і розмаїттям квітів. На буковинських гуцульських писанках зображуються гілки дерев, польові квіти, гірські пейзажі.

У статті досліджено, що з давніх часів і до середини ХХ ст. на Буковині великодні писанки виготовляли за допомогою природних барвників. Для фарбування яєць використовували відвари яблуневої та дубової кори, вільхових гілок, лушпиння цибулі, кропиву, квіти мальви, сажу тощо.

Підкреслено, що буковинське писанкарство від далекого минулого і до наших днів зберегло давній обрядовий магічно-культовий зміст, набувши у ХХ – першому десятилітті ХХІ ст. мистецького характеру. З розвитком синкретизму язичництва і християнства, а також з утвердженням християнства у ХІХ ст., писанки стали одним із символів воскресіння Ісуса Христа, відповідно, писанка стала на Буковині атрибутом і пасхальної обрядовості.

Ключові слова: яйце, атрибут, свято, обряд, мистецтво, колір, консервація, музеї.

Александр КОЖОЛЯНКО

БУКОВИНСКИЕ ПАСХАЛЬНЫЕ ПИСАНКИ: ЯЗЫЧЕСКАЯ ТРАДИЦИЯ

В статье исследованы характерные черты буковинского писанкарства. Показан характер орнаментирования крашенок, способы их изготовления и изменения, которые состоялись в буковинском писанкарстве в последние века. Крашенки были в давние времена дохристианским атрибутом пасхальных празднований. В изучении украинского писанкарства ученые выделяют три периода. Первый охватывает промежуток времени от 1861 до 1920 г., когда в украинской литературе появились первые труды этнографов, историков, исследователей древности в Австро-Венгерской и Русской империях. Второй период - 1920-1980-ые гг. исследования писанкарства историками и этнографами Украины и украинской диаспоры. Третий - этнографические труды украинских исследователей периода независимой Украины (с 1991 года и до второго десятилетия XXI в.).

На Буковине крашенки писали на протяжении дней Великого поста, но именно писанкарскими считались две недели перед Пасхой. Насчитывается свыше ста символических рисунков на писанках, и каждый рисунок имеет свое магически-символическое значение, включительно с красками, которые тоже имели символическое значение.

Исследования показали, что крашенки, изготовленные в Буковинских Карпатах, характеризуются преимущественно геометрическим орнаментом. В геометрических узорах воссоздаются солнце, звезды, поля, молнии и тому подобное. Относительно растительных мотивов в гуцульском писанкарстве, то они здесь встречались очень редко. В орнаментировании крашенок XX в. стало ощутимым влияние вышивальных узоров. Современное гуцульское писанкарство в значительной мере тематически воссоздает природу - все четыре времени года, а особенно весну с ее яркой зеленью и разнообразием цветов. На буковинских гуцульских крашенках изображаются ветки деревьев, полевые цветы, горные пейзажи.

В статье исследовано, что с древних времен и к середине XX в. на Буковине пасхальные крашенки изготавливали с помощью естественных красителей. Для окрашивания яиц использовали отвары яблоневого и дубового коры, ольховых веток, шелухи лука, крапиву, цветы мальвы, сажу и тому подобное.

Подчеркнуто, что буковинское писанкарство от далекого прошлого и до наших дней сохранило давнее обрядовое магически-культовое содержание, приобретая в XX - первом десятилетии XXI в. художественного характера. С развитием синкретизма язычества и христианства, а также с утверждением христианства в XIX в., крашенки стали одним из символов воскресенья Иисуса Христа, соответственно, крашенка стала на Буковине атрибутом и пасхальной обрядности.

Ключевые слова: яйцо, атрибут, праздник, обряд, искусство, цвет, консервирование, музеи.

Alexandr KOJOLIANKO

BUKOVINYAN EASTER PYSANKA : PAGAN TRADITIONS

This paper investigates the characteristics of Bukovina pysanky. Showing character ornaments Easter eggs, methods of their production and the changes that have taken place in Bucovina Pysankarstvo in the last century. Eggs were in ancient times, pre-Christian attribute of Easter celebrations. In the study of Ukrainian pysanky scholars distinguish three periods. The first covers the period from 1861 to 1920, when the Ukrainian literature, the first work of ethnographers, historians, scholars of antiquity in the Austro- Hungarian and Russian empires. Second period - 1920-1980 -ies study pysanky historian and ethnographer Ukraine and the Ukrainian diaspora. Third - Ukrainian ethnographic work of researchers period of independent Ukraine (since 1991 and the second decade of the century).

Bukovinian pysanky writing within days of Lent, but it is considered pysankarskymy two weeks before Easter. There are more than hundred of symbolic figures on scripture — ships, and each picture has its own magic and symbolic value, including paints, which also had a symbolic meaning.

Studies have shown that eggs produced in the Carpathian Mountains, characterized mainly geometric patterns. In geometric designs reproduced images of sun, stars, fields, lightning and more. Regarding plant motifs in the Hutsul pysanky, they are rarely met. In pysanky ornaments twentieth century. became noticeable effect embroidery patterns. Modern Hutsul Easter egg largely thematically reflects nature - all four seasons, especially spring with its bright green color and variety. In Bukovina Hutsul egg represented the branches of trees, wildflowers, mountain views.

This paper investigates that from ancient times to the mid-twentieth century. in Bukovina Easter eggs made with natural dyes. For coloring eggs used decoctions apple and oak, alder branches, onionskin, nettle, mallow flowers, soot, etc.

Emphasized that Bukovinian Easter egg from the distant past to the present day preserved ancient ceremonial magical meaning, acquiring in the XX - the first decade of the XXI century, artistic character. With the development of syncretism of paganism and Christianity, as well as the establishment of Christianity in the XIX century. Eggs became a symbol of the resurrection of Jesus Christ respectively Pysanka become the Bukovina attribute and Passover rites.

Keywords: egg, attribute, celebration, ceremony, art, color, conservation, and museums.

Актуальність теми. Розписування яйця започатковано в далекому минулому. У багатьох народів світу розмальовані яйця були символом весняного відродження. Ними заворожували врожай, приплід худоби, здоров'я людини, шанували покійників, вітали життєдайне весняне сонце.

Писанки стали християнським атрибутом великодніх святкувань і свідченням синкретизму язичництва і християнства.

Багато питань розвитку регіонального писанкарства (Буковинського Поділля, Буковинської Гуцульщини) у науковій літературі вивчені недостатньо (питання орнаментики, символіки, матеріалу, техніки писанкарства, консервації писанок та ін.).

Історіографія. В історико-етнографічній літературі питання походження писанок намагались з'ясувати західноєвропейські вчені, починаючи з XVII ст. протягом кількох століть. Цим питанням займалися Ріхтер, Краскій, Ердман, Вундерліх, Кольбе, Довгирд та ін. В Україні дослідженням писанок в XIX ст. займалися Ф. Вовк [1], А. Свидницький [15], М.Ф. Сумцов [17]. Останній зазначав, що яйце отримало важливе релігійно-обрядове і символічне значення задовго до християнства у повір'ях і побуті давніх цивілізованих народів як символ сонця: "Возвеличення яйця було обумовлене думкою про весняне відродження сонця, а разом з ним усієї творчої сили природи" [17. – С. 5].

У дослідженні писанкарства науковці виділяють три періоди. Перший охоплює проміжок часу від 1861 до 1920 р., коли в українській літературі з'явилися перші праці етнографів, істориків, дослідників старовини в Австро-Угорській та Російській імперіях (О. Косачева, П. Чубинський, М. Сумцов, М. Кордуба, С. Кулжинський та ін.). Другий період – 1920–1980-ті рр. (В. Тарковецький, В. Щербаківський, Д. Горняткевич, Д. Таранущенко та ін.). Третій – етнографічні праці українських дослідників з початку 1990-х рр. і до наших днів (Л. Атлантова, О. Соломченко, В. Ткаченко, Л. Суха, Г. Шовкопляс, О. Ляшенко та ін.) [18-20].

До другого періоду відноситься праця І. Гургули «Писанки східної Галичини і Буковини в збірці Національного музею у Львові», надрукована у збірнику «Матеріали з етнології та антропології» (1929 р., Львів). Завдяки вміщеній там анкеті можна зібрати необхідну інформацію з писанкарства, що є важливим для дослідників з календарної обрядовості [4. – С. 131-156].

У 30-х роках XX ст. К. Ластівка у статті «Орнаментика писанок на Буковинському підгір'ю» поділила орнаменту писанок на два види: геометричну та «річеву», що походить від назв предметів. Разом із назвами писанок наведено і їхнє зображення, що має велике значення для такого роду статей. Авторка відзначила також, що писанки цього регіону мають спільні риси в орнаментиці, які характерні для Гуцульщини і Поділля [9. – С. 2-3].

Цікаве дослідження гуцульських писанок, в тому числі і буковинських, здійснив Д. Гоberman [2; 3].

У кінці 90-х років ХХ ст. вийшла праця про писанкарство М. Шутак «Писанка», де висвітлюється історія писанкарства на Буковині. Зокрема, акцентовано увагу на відповідних обрядах з використанням писанок, назвах крашанок регіону, поширених орнаментах, матеріалах для виготовлення природних фарб для розпису писанок [21. – С. 53-58].

У кінці ХХ і на початку ХХІ ст. опубліковано ряд праць, де розглядається буковинське писанкарство [14; 10; 8].

У давнину писанки писали на гусячих, качах, журавлиних і курячих яйцях. Оскільки птах є вісником весни, вісником життєдайного сонця, то через яйця він ніс людям радість пробудження природи, радість життя. Яйце уже в давні часи стало символом Сонця-Весни. Яйце було амулетом, через який людина прагнула повернути до себе добрі сили і відвернути злі.

Оскільки писанці надавалась така важлива функція, як заворочення і магічність, то і її виготовлення було обставлено рядом ритуалів. Писати можна було лише в певний час доби і при відсутності спостерігачів. Перед початком роботи виголошувалась молитва, спрямована у бік сходу сонця. При писанні промовлялись слова-замовляння, які мали надати писанці чудодійних властивостей.

На Буковині писанки писали протягом 40 днів посту, але саме писанкарськими вважались два тижні перед Великоднем [7. – С. 193].

Дослідники нарахували понад сто символічних малюнків на писанках, і кожен малюнок має своє магічно-символічне значення [7. – С. 193-194]. Навіть фарби теж мали певне символічне значення.

Великодні писанки можна поділити на декілька груп за виконаними на них узорами: символічні, рослинні, тваринні, з мотивами господарського життя, обрядові, християнсько-релігійні (від часу впровадження християнства та його утвердження з кінця ХІХ ст.).

З початку ХХ ст. на буковинських писанках з'явилися мистецькі композиції, в яких відображаються інтимно-побутові сцени життя, господарських занять: полювання, випас худоби та ін. [14].

Щодо способів виготовлення писанок на Буковині, зустрічались писанки воскової техніки виконання (нанесення воску на яйце кисткою (гисткою, кирсткою), мальованки (розмальовані щіточкою різнокольоровими фарбами), шкрябанки (пофарбоване яйце в один колір “прошкрябують” гострим предметом, виводячи різні узори).

Новітнім способом виготовлення різнокольорових писанок є вільне фарбування фарбами (сухі фарби різних кольорів розмішують,

накладають на яйце і зверху на фарбу ллють трохи води, яка розчиняє фарби і тягне лінії різних кольорів від одного краю яйця до іншого). Останній спосіб виготовлення писанок з'явився вперше у 80-х рр. XX ст. у Нижньому Буковинському Попрутті (с. Топорівці) [11. – 1987. – Т.2, с. 7-12].

Особливо красивими і неповторними є гуцульські писанки. На писанках, виготовлених у Буковинських Карпатах, переважає геометричний орнамент. У різних візерунках відтворюються образи сонця, зірок, поля, блискавки тощо. Рослинні мотиви тут зустрічались дуже рідко. В орнаментативі писанок 30–50-х рр. XX ст. став відчутним вплив вишивальних узорів, що продовжується і донині. В сучасному гуцульському писанкарстві значна частина писанок тематично відтворює природу – усі чотири пори року, а особливо весну з її яскравою зеленню і розмаїттям квітів. Зображуються гілки дерев, польові квіти, гірські пейзажі.

Серед майстрів-писанкарів Буковинської Гуцульщини прославилися своїм неповторним мистецтвом воскового розпису Ганна Вережак з Яблуниці, Параска Лахман з Конятина, Василина Фрей, Марія Григоряк з Мариничів, Марія Господарюк з Розтік, Василина Сумаряк з Усть-Путилі, Наталія Скидан з Селятина, Мелана Пилипко, Євдокія Том'юк з Довгопілля, Євдокія Нестор з Малого Дихтинця, Аксинія Чокан з Тораків та багато інших [8. – С. 209].

Кожна писанкарка виконувала щорічно до свята Великодня від кількох десятків до кількох сотень писанок. Так, наприклад, М. Огородюк зазначає, що бували роки, коли згадувана вже А. Чокан з с. Тораки “до Великодня писала по 500 яєць. І що характерно – писанки не повторювали одна одну” [14. – С. 42].

Мариничівські писанки (с. Мариничі Путильського району) в колористиці червоняво-жовті, переважно на чорному тлі. Переважають також білі лінії. Наявний і червоний колір, але іноді вкраплюється незначна частина рожевого, голубого чи яскраво-зеленого кольору. Колір тут відіграє важливу роль як ефектний засіб емоціонального впливу. Писанкарки приділяють велику увагу врівноваженню кольорових плям на зображуваних предметах, орнаментах, квітках. Але це врівноваження зводиться не тільки до пропорційної “вагомості” розташування кольорових плям у композиції, саме розміщення кольорів у межах зображення робить таке, при якому жодна з частин не здається перевантаженою кольором, який би заважав сприйняттю писанки в цілому. Мариничівські писанки до середини XX ст. характеризуються збереженням традиційних кольорів протягом

століть. У 80–90-х рр. ХХ ст. поширилось застосування зеленого й блакитного кольорів, що збагатило мистецьку палітру мариничівських жінок-писанкарок.

У гуцульському писанкарстві особливої майстерності досягли дихтинецькі (с. Дихтинець Путильського району) майстрині у виконанні зооморфних мотивів. Цей вид орнаменту переважає тут над рослинними візерунками. У трактуванні образів тварин у другій половині ХХ століття помітне намагання передати рухи оленів, коней та птахів [6, с. 5]; інколи навіть традиційній композиції з конем чи оленем біля дерева писанкарки надають пейзажно-сюжетного забарвлення.

Протягом ХХ століття колорит гуцульських писанок зазнав певних змін. На початку століття активно поширилося поєднання жовтого та червоного кольорів на глибокому червоному тлі. У 50–80-ті роки жовті і червоні кольори часто влаштовуються на чорному тлі. Щодо зеленого кольору, то він вживався епізодично.

Що стосується самої орнаментатії, то на писанках гірської частини Вижницького району часто зустрічаються геометричні мотиви: квадратики, трикутники, часом смерічки або гілочки, та обов'язковим ще є безконечник, який здавна був властивий українським писанкам [15]. Безконечник уособлює вічне буття, тобто вічно буде кінь бігати, смереки зеленітимуть, а родина, що святкує, буде вічно жити в зелених горах Карпатах.

Писанки села Плоска, що на Буковинській Путильщині, мають більш спрощений орнаментальний декор, що проявляється як в елементах орнаментальних мотивів, так і в композиційній будові візерунків. Переважають поясно-полюсні композиції з простими ромбічними укладами поясів і розетками та розбивка на два бічних поля з різними варіантами хрестових мотивів.

Часто колорит гуцульських писанок будується на зіставленні жовтих та зелених кольорів на жовтому або коричневому полі. Деколи ці основні кольори доповнюють червона та фіолетова фарби [5. – С. 427].

У писанкарстві буковинських гуцулів долини річки Черемошу (Білого і Чорного) можна побачити впливи сусідніх гуцульських сіл (Стебні, Довгопілля, Біла Березка) Верховинського району Івано-Франківської області. Тут часто зустрічається колорит жовтих, червоних або оранжевих кольорів на чорному тлі. У другій половині ХХ і на початку ХХІ ст. частіше, ніж у ХІХ ст., використовуються рослинні мотиви. Тенденція підбору кольорів у написанні писанок

перегукується з кольорами народних костюмів цих сіл. Так, у Конятині в традиційному народному одязі переважають яскраві кольори, а в с. Дихтинець в одязі спостерігається збіднення кольору, тому писанки дещо темніших тонів. Подібні залежності орнаменталії одягу і писанок спостерігаються і в інших районах Гуцульщини [13. – С. 69].

Село Підзахаричі на Путильщині відоме як центр народної творчості. Тут виготовляють гуцульські кептарі, вишиті сорочки, взуття-постоли, пояси-череси та інші речі, які за досконалістю виготовлення і прикрашанням досягли рівня високохудожніх речей. Щодо писанкарства, то підзахарецькі писанки мають переважно геометричну орнаменталію. Простоті побудов орнаментальних мотивів відповідає і невигадливість композиційних розподілів писанок на бічні поля. Поширені різні варіанти хрестоподібних мотивів, трикутники, зірки, кільця. У сучасному восковому розписі досить часто домінуючими мотивами стають зооморфні образи: оленя, птаха, риби. При цьому олені зображуються парами по чотири або по вісім. Овальні чи прямокутні поля з досить експресивними зображеннями тварин отримують обрамлення багаторядної геометричної орнаменталії. Колорит писанок початку ХХІ ст. має жовто-білі кольори з локальними плямами зеленого і фіолетового. Всі ці кольори виступають на коричнево-вишневому фоні. Колористика сучасних писанок доповнюється ще й червоним кольором. Відомі писанкарі цього села: Бойчук Ганна, Бойчук Василина, Касіян Марія.

Геометричною орнаменталією виділяються писанки с. Усть-Путиля, що розташоване в місці злиття річок Білого і Чорного Черемошів. Окреслені виразним білим контуром, присутні мотиви ускладнених хрестоподібних побудов різноманітних трикутників-зубців, геометричних розеток-зірок, дзвіночків. Колористика будується на зіставленні жовтих і білих кольорів на коричневому чи теракотовому фоні. В орнаменталії писанок 60–90-х років ХХ ст. спостерігаються впливи вишивальних узорів. Ця тенденція характерна і для творчості майстрів першого десятиліття ХХІ ст. Серед них особливо виділяються писанкарки П. Тодосійчук, Г. Шинкарук, Г. Фокшек з с. Дихтинець. Їх писанки вражають яскравістю колориту і витонченою майстерністю у побудові композицій та орнаментальних мотивів. У розписах цих майстринь найбільше проявляється традиційна для села кольорова гама [11. – 1990. – Т. 3. – С. 8].

У писанках с. Дихтинець поряд з ширшою манерою виконання розпису зустрічаємо і каліграфічно тонкі розписи, побудовані на ритмічному зіставленні стрічок, укладених із краткованих трикутників

і ромбів, при домінуючих мотивах складного прямого хреста та “вітрячка” [8. – С. 211-212]. Колорит стриманий, у наборі жовто-оранжевих та білих кольорів на чорно-бордовому тлі. У сучасних писанках гама кольорів ширша.

Щодо писанок с. Черногузи, що розташоване біля підніжжя Карпатських гір, то тут переважають мотиви хреста на бічних полях. Інколи це хрестики простої будови з центральним ромбом і бічними трикутниками, частіше це ускладнена комбінація прямого хреста з косим. Поширені різноманітні розетки, більші за розмірами мають назву “ружки”, менші – “зірки”. Рослинна орнаментика представлена типовими мотивами: “смерічка” та “фасольки”. Колорит вирішений у жовто-білих фарбах з локальним введенням зелених плям. Фон витримано у бордових або чорних кольорах. В останньому варіанті чорний колір пом’якшують великі бордові плями “капанки”.

Село Виженка Вижицького району славне майстром писанкарства М. Фірчуком, який не тільки досконало володів технікою воскового писання, а й відзначився винайденням оригінального способу консервації писанок для довгого зберігання [8.– С. 211]. Спосіб консервації писанок при допомозі клею ПВА та деревної стружки був запатентований майстром і ним користуються зараз багато музеїв країни і зарубіжжя [11. – 1990. – Т. 3. – С. 2-8]. У орнаментатії писанок с. Виженка поряд із традиційними геомет-ричними мотивами, такими як складні ромбічні хрести та ромбічні рапорти з косими хрестиками, помітні впливи орнаментики Буковинського Підгір’я. Колористика писанок цього села витримана у жовто-білих та оранжево-білих барвах, які виступають на чорному тлі [5. – С. 429].

Велика колекція гуцульських писанок (близько 4 тисяч) зібрана у домашньому музеї М. Фірчука у с. Виженка.

Своєрідним центром сучасного воскового розпису є с. Розтоки. Витоки орнаментальних форм у цьому осередку тягнуться від давніх писанкових візерунків. Зокрема, відзначається в цьому селі писанкарка М. Господарюк. Особливий стиль писанкарства простежується як у розміщенні орнаментального декору, так і в золотисто-червоних барвах, підсилених зеленим кольором, які виступають на темно-бордовому тлі. Використання орнаментальних форм у традиційних мотивах, таких як “сорок клинців”, “безконечник”, можна зустріти в одязі, зокрема, у стрічкових поясах. Подібні орнаментальні мотиви зустрічаються і в інших районах України [16]. Поряд з геометричними формами вводяться у декор зооморфні мотиви “риби”, “метелики” тощо.

Більш традиційні орнаментальні форми характерні для писанок села Банилів-Підгірний, яке розташоване біля підніжжя Карпатських гір Сторожинецького району Буковини. Тут поширені композиції з трикутників, класичний мотив “сорок клинців”, мотив “очка”, побудований зі складної комбінації трикутників. Різнокольорові трикутні клинці отримують несподівану назву “огірочки”. Колорит вирішений в оранжево-білих кольорах на бордовому фоні.

У давні часи і до середини ХХ ст. на Буковині великодні писанки виготовляли за допомогою природних барвників. Для фарбування яєць використовували відвари яблуневої та дубової кори, вільхових гілок, лушпиння цибулі, кропиви, квіти мальви, сажу тощо.

Колір писанок мав своє символічне значення. На Буковинській Гуцульщині найбільш поширеною була червона фарба, яка означала радість життя, любов, надію на одруження для молодих. Жовта фарба – це сонце, зорі і місяць, а господареві урожай, тепло, продовження роду. Зелена – весна, воскресіння природи, багатство рослинного і тваринного світу. Поєднання червоного кольору з білим означає пошану до духів предків, духів природи, подяку їм за охорону від злих сил. Чорний з білим колір – жалоба, повага до духів. Жовто-бронзова фарба означає Матір-Землю, її щедроту стосовно людини. Поєднання кількох фарб (чотирьох-п’яти) означає родинне щастя, мир, любов.

Молодь і люди старшого віку в давні часи йшли до священного гаю, де піснями, танцями-хороводами славили життєдайне сонце, котили по землі писанки і галунки (яйця, пофарбовані в один колір), закликаючи весну для швидшого її приходу.

Писанкою дівчата намагались заворожити хлопців, а господарі – урожай, приплід худоби, здоров’я всій сім’ї. Писанкою вітали весняне сонце, з писанкою навесні виганяли перший раз худобу на пасовисько, нею віддавали пошану покійникам як на цвинтарі, так і при даруванні дітям, вважаючи, що діти є втіленням духів дідів-прадідів. Шкаралупу з писанки кидали на дах хати, на город та на воду з магічною метою. Писанки або їх шкаралупу прикопували у ріллю під час весняної оранки.

Отже, буковинське писанкарство від далекого минулого і до наших днів зберегло давній обрядовий магічно-культовий зміст, набувши у ХХ – на початку ХХІ ст. мистецького характеру. З утвердженням християнства, ставши одним із символів воскресіння Ісуса Христа, писанка стала на Буковині атрибутом і пасхальної обрядовості.

Джерела та література: 1. Волков Ф.К. Отличительные черты южнорусской народной орнаментики /Ф.К. Волков. Труды третьего археологического съезда. –

К., 1878. – С. 318-325. 2. Гоберман Д. Гуцульщина – край искусства / Д. Гоберман. – М. – Ленинград : Искусство, 1966. – 100 с. 3. Гоберман Д. Искусство гуцулов / Д. Гоберман. – М.: Советский художник, 1986. – 58 с. 4. Гургула І. Писанки Східної Галичини й Буковини в збірці Національного музею у Львові / І. Гургула // Матеріали до етнології й антропології. – Л., 1929. – Т. 21-22. – Ч. 1. – С. 131-156. 5. Гуцульщина. Історико-етнографічне дослідження. – К.: Наукова думка, 1987. – 472 с. 6. Ільницький А. Писанка – історія нашого життя / А. Ільницький // Освіта України. – 1998. – 15 квітня. – С. 5. 7. Килимник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні / С. Килимник. – Т. 3. – Торонто-Вінніпег, 1962. – 372 с. 8. Кожолянко Г. Етнографія Буковини/ Георгій Кожолянко. – Т. 3. – Чернівці : Золоті литаври, 2004. – 392 с. 9. Ластівка К. Орнамента писанок на Буковинському підгір'ю / К. Ластівка // Нова хата. – Л., 1932. – №5. – С. 2-3. 10. Маруняк В. Писанка – послання від попередніх поколінь / В. Маруняк // Чернівці. – 1995. – 21 квітня. – С. 5. 11. Матеріали етнографічної експедиції Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича (1987 – 1990 рр.). Зберігаються у етнографічному музеї ЧНУ. 12. Онищук А. Великдень у подолян / А. Онищук // Основа, X-XII, 1861. – С. 18-25. 13. Онищук О. Символіка української писанки / Онищук О. – Торонто, 1985. – 176 с. 14. Писанка на Путильщині. – Путила, 1994. – 59 с. 15. Свидницький А. Великдень у подолян // Основа, X-XII, 1861. – С. 11-12. 16. Свята та обряди Радянської України. – К., 1971. – 272 с. 17. Сумцов М.Ф. Писанки / М.Ф. Сумцов. – К., 1891. – 49 с. 18. Ткаченко В. До питання про дослідження та історичний розвиток писанки / В. Ткаченко // Етнічна історія народів Європи. – К.: Стилос, 1999. – 159 с. 19. Ткаченко В. Писанкарство в Україні. 1910-1980-ті рр.: історіографія / В. Ткаченко // НТЕ. – 2005. – № 2. – С. 92–97. 20. Ткаченко В. Українське писанкарство кінця XIX – XX ст. / В. Ткаченко – К.: Міленіум, 2006. – 77 с. 21. Шутак М. Писанка / М. Шутак // Народне мистецтво. – 1999. – №3-4. – С. 53-58.

УДК 392.91(477.85)

Георгій КОЖОЛЯНКО

ПРАКТИКА ВИБОРУ ІМЕНІ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ НА БУКОВИНІ

У статті досліджено вибір імені новонародженого на Буковині у минулому і на поч. ХХІ ст. Звернуто увагу на мотиви, які визначали обрання імені для новонародженої дитини в Україні, і на Буковині, як її частини.

Зазначено, що із захопленням українсько-слов'янських земель варягами-норманами (VIII – IX ст.) поширюються скандинавські імена: Рюрик, Олег, Ігор, Ольга, Гліб, Аскольд, Дір, Кий, Щек, Хорив, Либідь, а з прийняттям християнства у 988 р. у Київській Русі поширились імена, перейняті у греків і римлян: Віра, Надія, Любов, Василь, Олександр, Катерина, Софія, Олена.

У давній час зустрічались на Буковині імена, які були пов'язані з особливостями зовнішності людини: Світлана, Біляна, Прикраса, Синьоока, Білян, Гладий; з особливостями поведінки: Здоровега, Силен, Веселун, Шепетун.

Досліджено буковинське вірування, що ім'я пов'язане з днем народження людини, часом дня, тижня і місяця. З впровадженням християнства